Eesti 2050 avalike arutelude kokkuvõte: olulisemad tähelepanekud ja rõhuasetused

Mais-juunis (2025) kogunesid huvilised viies Eesti paigas arutama üleriigilise planeeringu Eesti 2050 visioonilahendust. Kõige arvukam kohapealne arutelu toimus Pärnus (37 osalejat). 29.05.2025 toimunud veebiarutelul osales 58 inimest. Kokku rääkis visioonilahenduse piirkondlikel avalikel aruteludel kaasa 169 inimest.

Üleriigilise planeeringu „Eesti 2050" avalikel aruteludel kerkisid esile mitmed teemad, mis peegeldavad Eesti eri piirkondade ootusi, muresid ja visioone tuleviku ruumilise arengu suhtes. Osalejad rõhutasid korduvalt vajadust tasakaalu järele — nii linnade ja maapiirkondade vahel, kui ka erinevate majandusharude ning looduskeskkonna vahel.

Aruteludel käsitleti kümne tugeva linna kontseptsiooni. Üldjoontes mõisteti kuidas asustuse uuringu tulemused sellise lahenduseni jõudsid. Siiski tunti muret, et sellisel kujul visioonilahendus on liialt linnakeskne ning väiksemad keskused ja maapiirkonnad võivad jääda tähelepanuta. Rõhutati vajadust käsitleda Eestit kui sidusat ruumilist tervikut, kus kvaliteetne elukeskkond on ka väljaspool suuremaid keskusi, väikekeskustes ja maapiirkondades. Eriti tähtsaks peeti paindlikku eluviisi, mis lubaks inimestel elada väljaspool linnu, ent tagatud oleksid siiski head ligipääsud teenustele.

Liikuvuse ja ühistranspordi küsimus oli kõneaineks kõigis piirkondades. Oodati paremaid ühendusi väikelinnade ja kümne keskuse vahel, eriti raudteeliikluse arendamist ning saarte taskukohast ja tihedat transpordiühendust. Uuenduslikke ideid, nagu elektrilennukid või droonililiklus, peeti 2050. aasta perspektiivis realistlikeks, kuid rõhutati, et esmalt tuleb lahendada tänased kitsaskohad nagu sõidugraafikute hõredus.

Tähtis teema oli ka rohevõrgustiku roll ja ulatus, väärtuslike maastike ja põllumajandusmaa kaitse. Rõhutati vajadust siduda looduse ja maastiku väärtused selgelt planeeringupõhimõtetega, vältida tarbetut maahõivet ning kasutada olemasolevat ruumi säästlikult. Kohapõhine lähenemine ja maastiku terviklikkuse hoidmine toodi esile kui olulised põhimõtted.

Lõpuks tõsteti esile ka riigi roll planeeringu elluviimisel. Oodati, et üleriigiline planeering ei jääks pelgalt suunavaks visiooniks, vaid looks siduva aluse ka valdkondlike poliitikate ja investeeringute suunamiseks. Rõhutati vajadust selgete põhimõtete ja toetavate meetmete järele, mis looksid usaldust ning aitaksid planeeringu eesmärke praktikas ellu viia.

Piirkondlikel avalikel aruteludel kõlamajäänut kaalutakse planeeringu väljatöötamise edasistes etappides, kuni 2025.a lõpuni. Juba praegu on täpsustatud kümnekonnal majanduslikult tugeval linnal põhinevat kontseptsiooni, tuues juurde ka ajaloolised maakonnakeskused, mille rolli tuleb veel täpsustada.

Peamised teemad regioonide kaupa

Regioon	Peamised teemad
Pärnu	- Tugev rahulolematus rahvusvahelise linna staatuse puudumise osas - Lennujaama, sadama ja Rail Balticu roll linnaregiooni arengus - Töökohtade mitmekesisus ja haridusvõrgustiku arendamine - Riiklike investeeringute ebavõrdne jaotus (nt võrreldes Ida-Virumaaga) - Tähelepanu regionaalsele identiteedile ja eelistele Lääne-Eesti saartel- turismi ja tööstuse kooseksisteerimine. Vaid hooajalisele turismile toetumine ei taga piirkondade kestlikkust ning eelistada tuleks nutikat, väiksema mõjuga tööstust, mis pakub aastaringset tööd kohalikele elanikele. Meretuulepargid ja suurenergeetika osas vastandlikud arvamused. Transpordi kõrge hind.

Tallinn	- Kvaliteetse elukeskkonna ja teenuste olulisus – tugevast haridusvõrgustikust ja huviharidusest kuni turvalise avaliku ruumini. Hea elukeskkond ja paindlikud tööviisid (nt kodukontor) suuremaks tõmbenumber kui töökohad. - Fookust suunata regiooni ühistranspordi arendamisele - Turvalisus ja öise linnaruumi kasutus - Parkimise ja taristu kooskasutuse efektiivsus - Rohevõrgustiku ja kaitsealade kasutamise konfliktid - Sadamate roll kui transpordisõlmed, mitte ainult turismiobjektid - Elurikkus linnas ja linna-maapiirkonna tasakaal
Paide	- Riigi tugi investeeringute näol - Linnakeskuse nõrgenemine - Väärtuslik põllumajandusmaa ja toidujulgeolek - Tugev toetus regioonipõhistele planeeringutele - Kohalikul tasandil koostöö puudulikkus (nt maakondade roll) - Vastuolulised riigi huvid (nt maavarad ja looduskaitse) ,
Jõhvi	- Ida-Virumaa roll nelja regionaalse keskuse valguses - Suuremate linnade koostoimimine - Riiklike töökohtade hajutamine, võrdsete võimaluste tagamine - Kliimamuutuste mõju tööstuse ümberkujundamisele, tööstusalade arengu suunamine pruunaladele (suurarendused praegu osaliselt looduslikel aladel) - Hariduse ja töökohtade kättesaadavus - ÜRP elluviimiseks laiapõhjaliste kokkulepete olemasolu
Tartu	- Tartu positsioon kui teaduse ja innovatsiooni kese - Rollide jaotus rahvusvaheliste ja regionaalsete linnade vahel - Kvaliteetne elukeskkond, sealhulgas eluasemed ja rohealad - Piirkondlik mõju ja koostöö KOVide vahel (Tartu regioon) - Tartu-Kagu-Eesti reisirongiliiklus (kolmnurk Tartu-Valga-Võru).